

ביקורת הספרים העברית נידתה את עמוס קינו, שעה שהביקורת הצרפתית משווה אותו ללוטראמו, סמואל בקט, פרוץ קפקא, מוסיל ואחרים

דבר אל הרוח

א. ניוון ויפוי

תהליך הניוון החברתי העובר על החברה הישראלית אינו זוכה אפילו בהרמת-גבה מיקרית מצד קהילת-הסופרים בארץ. למרות שאינו טוסח על הידרדרותה של זו. הסופרים הכותבים בעברית חיים בגן-עדן-של-שוטים, מצמיחים את עצמם בעזרת דשנים כימיים המייבאים מתרבויות שונות, וגורמים לפריחה על עור התרבות המקומית. בימים אלה ראה-אור סיפורו בן 163 עמודי דפוס, בעל הכותרת "שישה פרקים על איה", מאת הדרה לור. יצירה כחושה זו, מאפיינת את הניוון העומד ללכות את שרדי תרבות הכתיבה העברית בארץ. זהו ספקי סיפור המאמץ, בחוסר-כישרון ובאפיגוניות בולטת, את הסיפוט האחרונות של זרם, הרומן החדש הצרפתי, תוך התמוגגותו בעיותיהן של כמה סופרות-נשים בריטיות ששרדי הגיגיהן על הגברת לור, אופרו בחוסר-כישרון. שני מרכיבי-סיפורת-זרה אלה מושגלים על ריקמה מקורית-סיפורתית, שהיא אימוץ כל השליילי שבצורת ס. יזהר, בניסוח של החלפת מין וכישרון.

"שישה פרקים על איה" לא היה מגיע כאן להתייחסות כלשהי אילמלא מאמר-ביקורת. שאותו חיברה סופרת-נשית אחרת, עמליה כהנא-כרמון (וארץ 11.6). היה מאמר זה יצגני ביותר לאווירה התרבותית הדרושה, ולתפקיד היומרי של ביקורת-סיפורת בפרובינציה המידלדלת שלנו.

מתחת לתמונה של הדרה לור, בתנוחה ובחיסרוקת בסיגנון וירג'יניה וולף, מביאה הגברת כהנא-כרמון ביקורתה ציטוטם מתוך פרקיה על איה, וביניהם: "טיסה ללא ניע, בראש המטוס יש משהו שכל הזמן לא שומעים, כמו שמבעד לצוהר, לאחר רגע, יש משהו שלא רואים. זה יעבור, חשבה, אם אוכל לשבת ולחכות, זה יעבור, מבלי שאדע מה..."

ולאחר ציטוט הקטע הנ"ל מסיפרה של לור מציגת מפענחת, מבקרת, מהללת ומאדירה-בגויים עמליה כהנא-כרמון את הקטע הנ"ל: "זה יעבור מבלי שאדע מה..." מקופלת פילוסופיה-חיים של הסיפור החרישי הנפלא. אילו ומורכב, המשאיר אותך מוקסם..."

וכך על טורי-דפוס רבים, ובלווית ציטוטים דומים, טהללת הנב' כהנא-כרמון את שישה הפרקים של איה, המלוה עליהם את ריחיה הביקורתיים, הטבולים בריריה היצירתיים של הנב' הדרה לור. אלא שהסיפורת-העברית אינה יוצאת נישכרת מוליגת-יריריים זו.

ב. מישפחה שכזאת

מאמרה של עמליה כהנא-כרמון מאפיין את האווירה המנוונת של תרבות שוקעת, הרוחת בארץ בשנים היראלינות. זתלי אווירה מלאת מליצות התנשאות. עמוסה רעום מילולי, אשר מתוך הימהומי ניתן להבין שאל-אביב היא בבחינת בירת-תרבות עולמית. השוטים שבין קוראי ביקורת-סיפורת אלה, עלולים להתפתות ולהאמין, שיתכן כי סופרי שאר העולם מחכים ביצירותיהם את תנובת הסלונים-הסיפורתיים של תל-אביב.

עד לפני שנים אחדות נהגתה הסיפורת-העברית מיר הכרת מיגבלותיה, אלא שעם התפשטות המגמות האימ-פריאלינות של החברה הישראלית לאחר מלחמת ששת-החודשים, מגמות אלה אל פסחו על ייצרי הגדלות וההתנשאות של כמה מן הסופרים-הישראליים. ובתהליך עקר זה של רימס-עצמי, החלה ביקורת-הסיפורת מנפחת את ריאותה. בדומה לסיפורת שהעניקה לה את סס-היקום, גדלה עוצמת הביקורת הזו, והגיעה לדרגה, כמו במיקרה של הדרה לור / כהנא-כרמון, עד שדומה כי יצירה נכתבה על-מנת להשיג ביקורת כמו זו שנכתבה על היצירה ש נכתבה על וכו'.

במה אמורים הדברים? משורר אחד אמר, שעל קילומטר מרובע אחד בתל-

אביב מצויים יותר משוררים מאשר בכל קילומטר אחר של בירת-שירה אחרת בעולם. ומאחר שכל משורר בארץ הינו גם סופר, ומאחר שכל סופר הינו גם מבקר, הרי ניתן לתאר קילומטר זה ככלוב-ענק, מלא יצורים-סיפור-תיים החיים חיים-סיפורתיים כמין משפחה מאושרת שכזאת, החיה את חיה ומילחמותיה מחוץ להקשריה הפוליטיים-חברתיים של המדינה, למרות היותה מסובסדת על-ידיה.

בכלוב-סיפורתי זה שואב גמד-סיפורתי אחד את ריי-אותו בניפוחת-ההלל הנוגרת לעברו מגמד אחר, וכך מוניתם

המשוררים את הסופרים והסופרים את המבקרים. איש את רעהו, בתמצץ נפישות, אשר מנפח את ריאותיהם ור מעניק להם תחושה של ענקי-סיפורת, הממלאים את רחובות הארץ הזאת, שקשייה ובעיותיה רישומם אינו ניכר כלל בסיפורת-הגמדים שלהם.

כלל הוא, שכל מי שחפץ לחיות בתוך מישפחה סיפ-רותית מאושרת שכזאת, עליו למלא את ריאותו בנפישות-המעיים של בני-המישפחה האחרים. להלל אותם כפי שהם מהלים אותו, ותוורח-חלילה, ובמיקר, לחקות בדומה להם את התרבויות הזרות, אשר מגיעות ארצה בכריכה רכה וצבעונית, ומספקות את החומר שעל בני המישפחה הנ"ל לתרגם עבור קוראיהם המסורים.

בנתון תרבותי זה נוצר מצב ענום אשר בו, כל מי שאינו נכנס מרצונו אל סדיה-עיוניים של המישפחה-התרבותית-הקרתנית-הישראלית, נותר ללא זכות-יקום כלשהי כסופר ישראלי. מי שאינו מתפעל מתרומתן של עמליה כהנא-כרמון ודומותיה, שהשתלטו כהרפת בל-סטיה-סיפורת ובכתיבה-העית המערובים, הן לא תכתובנה עליו את הרצונות, שהן סס-החיים לסופר.

ג. אין נביא בעירו השוקעת

לפני כשנה ומחצית השנה, פירסם עמוס קינון ספר תחת הכותרת שואה 2. לקורא הישראלי מוכר קינון כי "סאטיריקר" (בניגוד לסיפוריות האירופאיות, שבהן סא-טירה היא פאר הסיפורת הרי בארץ, סאטירה היא מלת' גנאי בין סופרים). בסיפורו תיאר קינון תהליך עתידי-המאיים על החברה הישראלית.

כותבת-הביקורת והרצונות, לא טרחו כלל להת-ייחס לסיפורו של קינון, מלבד הרה בושס. במדורה, ועוד כמה עיתונאית-תרבות, לא זכה הספר כלל בהתייחסות כל-שזו, מטעמה של ביקורת-הסיפורת, ואפילו לא להתייחסות מעמיקה כזו שבה זכתה הדרה לור, מטעמה של עמליה כהנא-כרמון, למרות שמרבה היחיד של לור הוא בכך

סיפרה סיפק עבודה לפועל-ידפוס, שלולא כן היו אולי מובטלים.

באחרונה ראה אור סיפרו של עמוס קינון בפרובינציה הסיפורתית של פאריס, אשר אינה ממחרת לתרגם את כל אשר מתפרסם במטרופולי-הסיפורתי של תל-אביב. שואה 2 זכה בפאריס בביקורות ששום ספר אחר שנכתב על-ידי ליד כלשהו של המטרופולי-התל-אביבי לא זכה בי-שכמותן עד כה.

הנה קושי-דין דה פארי כתב: "...הנה הסיפורת של קינון ממשיכה את החרפתקות של אדגר אלן פו, לוטראמו, או בקט. זרם שחור, אם לא מורבידי, נוצה של עורב...", שואה 2 הינו סיפור דימיוני. משל. סיפורו האופטימי של מי שנותר לבדו וממשיך לפרפר...

בל'הומאנטה, תחת הכותרת, זעקה של חרדה ומרה, נכתב:

...זהו סיפור שחור, שזור בתיקונה: למנוע את השואה... נוכח השואה, ספר זה הינו אזהרה; הכתיבה היא חריפה, ברגישות חושפנית, היא תופסת את הקורא במלקחיים עד שהוא מודע...

בפראנט סואר נכתב על סיפרו של קינון: "...לפנינו רומאן של יואש. תל-אביב נפלה, ותושביה חיים במחנה. הקורבנות ביחד עם התליינים. אך בה' בעת, חופרים האסירים באדמה את תל-אביב של הימים ההם..."

לה מונד כותב: עמוס קינון הוא סופר מפר-שלווה... כותב בהומור מקפיא... לאחר האפוקליפסה הסופית, היקום נותר ריק, ובאווניו מהדהדת רודפת שעה ארוכה צעקת המחבר: או לי אמי, למה ילידתני... איכות כתיבתו (של קינון) - מישפטים קצרים, חותכים, הסכנות של טכסט, גיזור אינטליגנטי ורגיש המאפשר מינון נכון של הלום, סיוט ומציאות - כל אלה מונעים גלישה למלכודות הדידאקטיות, למוטר-השכל. ההומור שלו מאפשר לנו לשאת את הדימוי המחריד של תל-אביב השוקעת בנוץ...

בלארש נכתב על שואה 2: הגענועים, הסובלימציה, הלקה הפיוטי של העבר, התבליט של תל-אביב, בעת ובעונה אחת רוח-רפאים, על חולות-הזהב שלה - המאפשרים למחבר להביע ביקורת חובכת, ולעיתים גם סלחנית, על החברה הישראליה כיום...

מאחר שבניגוד לביקורת-המטרופוליטנית-הישראלית, בביקורת הפרובינציאלית הצרפתית, נהגים עדיין לזנוג את הסיפורת והפוליטיקה, סיפח מבקר הלה-מונד לביקורתו על שואה 2 כמה הערות על לגעת במים לגעת ברוח של עמוס עוז, שראה אור לאחרונה בפאריס, הוא כתב על שניהם:

...עמוס קינון ועמוס עוז מצטרפים בכתיבתם אל אותו זרם סיפורתי מגרה, בארוק, שראה אור בראשית המאה, במזרח-אירופה, ובמרכזה, אל אותה ארץ אגדי-תית, קאקאני' היקרה למוסיל. ואשר מאז קפקא, סוובו וברונו שולץ ועד בלכר, גומברוב' ויונסקו, אין מייצגיה הבולטים חדלים לייטנו בחקירותיהם הטרא-גייות-היתוליות, וליסר את מצפוננו השאנו, מצפוננו של עולם לבן, מערבי ויהודי-נוצרי...

ד. צלם בהיכל

אלא שכאמור, פאריס היא פרובינציה ואילו תל-אביב הינה בירת-שירה. הסאטירה הסיפורתית והנוקבת של עמוס קינון, היא סיפורת בנכר, ואינה ראויה אצלנו להיכנס בהיכלי-הסיפורת. מי שקבע שסאטירה טובה אינה סיפורת טובה, עשה חסד עם קינון. הרי היכל הסיפורת העברית מלאו הצלמים ובחזיריים. "שישה פרקים על איה" ושרא פניולי הסיפורת, המעורבת הממלאים את הזיכל, אינם אפילו חזיר בהיכל, אלא שמן-חזיריים. מה שעצוב ביותר הוא, שכל אלה הממלאים את ה-היכל כותבים ומבקרים תוך כדי פנילה לפאריס, ולבירות-עולם אחרות, שעה שקינון, שזכה בזהב פאריס, כותב למען תל-אביב וירושלים. משהו רקוב בשיטה הזאת. אולי הכל רקוב. אולי הסיפורת העברית מתה כבר מומן, ויצירות כמו זו של עמוס קינון, הן בבחינת דבר אל הרוח.

נגדכם! שירו של המשורר הישראלי בן המיעוטים סמויה אל-קאסם, "אפשר לתת שוהת אבל לעולם לא נשכח", אשר מצויים בו קטעים כמו: "הוי יהושע בן-נון! / שמע! / עצרת את השמש על גידי יריחו, / פרשבת את רצונו של האלוהים הרצון ז..." עורך את עיתונאית-הימין אליהו עמיקם, לפרסום מאמר, שבו ניתח את שירו של אל-קאסם שלא בכלי-ניתוח-שירה כמקובל. מסקנתו הלא-שירית של עמיקם היתה, כי במדינת-ישראל אסור לבנות בשיר את אלוהי-היהודים. אילו היה עמיקם בודק, טורח ומעייף בספר של חברו-לידיעה, מבקרה-סיפורת גירעון כצנזרסון לטן הם הולכים, היה מגיע למסקנה, שיש להשליך לבית-הכלא לצידו של סמויה אל-קאסם, את מרבית כותבי השירה העיבריים בארץ.

מאריכת קין שואה